

Honoré de Balzac (1799 – 1850): Otec Goriot (1835)

1. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;
2. Doba a místo (děje);
3. Zvláštnosti kompozice;
4. Hlavní postavy a jejich charakteristika;
5. Námět, témata, hlavní motivy;
6. Jazykové zvláštnosti;
7. Kulturní souvislosti.

Pařížan, který by se sem zatoulal, viděl by tu jen měšťanské penzionáty nebo ústavy, bídu nebo nudu, živořící stáří, radostnou mládež zapřaženou jen do práce. (...)

Penzionát je průčelím obrácen do zahrádky, takže se dům stáčí v pravém úhlu do ulice Neuve-Sainte-Geneviève, kde ho vidíte přeríznutý v jeho hloubce. (...)

Za dne můžeme spatřit mřížkami dveří, vyzbrojených drnčivým zvonečkem, na konci malého chodníčku na stěně proti ulici loubí, namalované mramorovou zelení místním umělcem. Pod zdánlivým, jen namalovaným výklenkem stojí socha boha lásky. (...)

Mezi oběma bočními alejemi je záhon artyčoků, a po jeho stranách kuželovitě přistřižené ovocné stromy. Je lemován šťovíkem, hlávkovým salátem a petrželí. (...)

Tento první pokoj vydechuje pach, pro nějž nemáme v slovníku jména a který by se dal označit jako *pach penzionátu*. Čpí zatuchlinou, plísní, žluklostí; studí, vlhne tu nos a vlhkost proniká šatstvem; je cítit jako místnost, v níž se obědvalo; čpí nádobím, špižirnou, noclehárnou. (...)

Pro Rastignaca však byla paní Anastázie de Restaud žádoucí ženou. Zadal si s ní dva tance v pořádku tanečníků vepsaných na vějíři a mohl s ní promluvit při první čtverylce.

„Kde se s vámi mohu příště setkat, milostivá?“ řekl jí náhle s takovou silou vášně, která se ženám tolik líbí.

„Nu přece,“ odpověděla, „v Boulogneském lese, u Bouffonů, u mne, všude.“

A dobrodružný jižní temperament přiměl ihned studenta, aby se sblížil s touto rozkošnou hraběnkou, jak jen se mladý muž může sblížit s ženou při čtverylce a valčíku. (...)

„Rád byste asi věděl, kdo jsem, co jsem dělal nebo co dělám,“ pokračoval Vautrin. „Jste moc zvědavý, chlapečku. (...) Zde je můj život v několika slovech. Kdo jsem? Vautrin. Co dělám? Co se mi líbí. (...)

Hle, stojíte na rozcestí života, mládenče, vyberte si! Už jste si vybral: šel jste k našemu bratranci de Beauséant a tam jste zvěřil přepych. Šel jste k paní de Restaud, dceři otce Goriota, a tam jste zvěřil Pařížanku. Onoho dne, kdy jste se vrátil, měl jste napsáno na čele heslo, jež jsem uměl snadno rozluštit: *Prorazit! Prorazit!* Prorazit stůj co stůj! ‚Výborně!‘ řekl jsem, ‚ten chlapík se mi líbí.‘ Potřeboval jste peníze. Kde je vzít? (...) Budete pracovat? Práce, tak jak vy ji nyní chápete, vynese na stará kolena byt u matky Vauquerové takovým mládencům, jako je Poiret. Jak rychle získat jmění, je otázka, kterou si klade padesát tisíc mladých mužů, kteří jsou v takové situaci jako vy. Vy jste jedním z nich. Mějte na zřeteli úsilí, jež budete muset vynaložit, a dravost boje. Budete muset pozřít jeden druhého, jako se pozřou pavouci vtěsnaní v nějakém kořenáči, protože padesát tisíc dobrých míst není. Víte, jak se z toho vymotat? Geniálním důvtipem nebo chytrou korupcí. Do toho množství lidí se musí vpadnout jako koule z děla, nebo se tam vplížit jako mor. Poctivost není k ničemu. (...) Korupce je v přesile, talent je vzácný. A tak korupce je zbraní prostřednosti, již je ažaž, a všude pocítíte její hrot.